

ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Михайлова О.С.

здобувач,

*Науково-дослідний інститут державного будівництва
та місцевого самоврядування*

Національної академії правових наук України

Науковий керівник: Трагнюк О.Я.

кандидат юридичних наук, доцент,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ ЄС З ТРЕТІМИ КРАЇНАМИ. ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСНОВНІ ТИПИ

Угоди про асоціацію ЄС з третіми країнами є міжнародними договорами, які встановлюють взаємні права та обов'язки ЄС з третіми країнами, спільні дії та спеціальні процедури, та створюють умови для подальшого зміцнення двосторонніх відносин. Вони спрямовані на підтримку основних реформ, забезпечення економічного підйому і зростання, управління та взаємодії в таких сферах, як енергетика, транспорт, охорона навколишнього середовища, промислова кооперація, соціальний розвиток і захист рівних прав, захист прав споживачів, освіта та культурне співробітництво. В умовах процесу євроінтеграції, що становить один з основних напрямів державної політики України, питання сутності та змісту угод про асоціацію ЄС з третіми країнами набуває все більшої актуальності і практичного значення.

Відповідно до ст. 217 Договору про функціонування ЄС (колишня стаття 310 Договору про заснування Європейського співтовариства) Союз може укласти з однією чи кількома третіми країнами чи міжнародними організаціями угоди, що запроваджують асоціацію [1, с. 146].

Такі угоди часто називають найбільш просунутою формою договірних відносин ЄС, в яких він може взаємодіяти з третіми країнами. В установчих актах ЄС відсутній конкретний перелік основних цілей та обсягу асоціації, крім формальної вимоги, що вони регулюють взаємні права та обов'язки, спільні дії та спеціальні процедури. Це розпливчате визначення дозволило Співтовариствам, а згодом Союзу, укласти, починаючи з 1960 року, угоди про асоціацію з великою кількістю країн, що мають різну мету, знаходяться на різних рівнях розвитку і займають різне географічне положення. Здебільшого, такі угоди укладають з

метою поступової лібералізації торгівлі (наприклад, зони вільної торгівлі, митного союзу). Проте, асоціація виходить далеко за рамки простого регулювання торговельної політики і охоплює такі області співпраці як: фінансова та технічна допомога, співробітництво в сфері охорони навколишнього природного середовища, енергетики, транспорту, політичне співробітництво в питаннях імміграції та безпеки. Підписавши угоду, держава отримує ряд привілеїв – отримання фінансової або технічної допомоги, створення зони вільної торгівлі з ЄС, безмитний доступ на деякі або всі ринки ЄС. Відкриття ринків забезпечує більш ефективний розподіл капіталу, зростання продуктивності через конкурентний тиск. В той же час слід пам'ятати, оскільки країни, які підписують угоди стають більш інтегровані в структури ЄС і, відповідно, більш відкритими в політичному і економічному сенсі, то така країна опиняється під тиском збільшеної конкуренції, що не завжди позитивно впливає на її економіку.

Умовно, можна виділити наступні чотири групи угод цього виду. До першої групи належать угоди про асоціацію з країнами, які виявили намір вступити до ЄС. Вони укладаються з, так званими, «країнами-кандидатами» або «потенційними кандидатами» на вступ і виступають правовою основою, на базі якої забезпечується поступове приведення стандартів та норм таких країн до відповідних стандартів та норм спільноти. Угода про асоціацію з Україною, як державою, що може стати потенційним кандидатом на вступ, відноситься до такого типу угод. Другу групу становлять угоди, які укладаються з країнами-сусідами, що або не бажають вступати в ЄС, або не розглядаються як потенційні кандидати самою спільнотою. Сюди можна віднести угоди з країнами Євро-середземноморського партнерства: Алжиром, Ізраїлем, Єгиптом, Марокко, Тунісом. Третя група включає угоди, які укладаються з найменш розвиненими країнами, більшість з яких були колоніями країн-членів ЄС. Власне, однією з основних причин виникнення угод про асоціацію була наявність таких країн і територій з якими Бельгія, Данія, Франція, Італія, Нідерланди та Сполучене Королівство, підтримували особливо тісні економічні зв'язки. Асоціації з ними спрямовані на збільшення торгівлі, сприяння спільному економічному та соціальному розвитку таких територій. [2, с. 85]. Останню групу становлять асоціації ЄС з третіми країнами, які укладаються в якості інструменту для міжрегіонального співробітництва. Це угоди з більш економічно розвинутими державами, які знаходяться в географічно віддалених регіонах, наприклад, з Чилі, і країнами Південної Африки. [3, с. 142].

Угоди про асоціацію розрізняються за своїм змістом і умовами, проте в залежності від країни-партнера, тим не менш, всі вони відповідають наступним критеріям. Правовою основою для їх укладення, як вже зазначалось, є стаття 217 Договору про функціонування ЄС. Ці

угоди укладаються на невизначений строк. Підставою для їх укладення є наявність у сторін наміру тісного економічного і політичного співробітництва. Шляхом укладення угоди про асоціацію створюються спільні органи з управління співробітництва, що несуть відповідальність за реалізацію різних політичних цілей, передбачених в угоді й наділені компетенцією приймати рішення, які є обов'язковими для контрагентів. Укладення такого роду угод забезпечує привілейовані відносини між Європейським Союзом і його партнером. Результатом підписання угод про асоціацію є встановлення між ЄС і відповідною третьою державою однієї з трьох форм економічної інтеграції: зони вільної торгівлі, митного союзу або спільного ринку. В усіх без виключення угодах є положення про дотримання прав людини і демократичних принципів. Країна, яка підписує угоду про асоціацію з ЄС, навіть обмежено не може брати участь в діяльності інститутів спільноти, адже вона, як і раніше, перебуває за його межами і не розглядається в якості держави-члена [4, с. 65].

Угоди про асоціацію ЄС є третіми країнами є договорами на базі яких забезпечується подальший розвиток та поліпшення стосунків між сторонами. Шляхом їх укладення забезпечується більш високий рівень співпраці в політичній, економічній, соціальній та інших сферах. Угоди про асоціацію містять обов'язкові положення і передбачають створення інституційних і адміністративних структур і, таким чином, забезпечують більш широкі механізми взаємовідносин в усіх галузях, що представляють інтерес і укладаються тоді, коли передбачається встановити спеціальні відносини між сторонами.

Список використаних джерел:

1. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union // Official Journal of the European Union, 2012. – 412 p.
2. Borchardt, Klaus-Dieter, The ABC of European Union law / European Commission. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010. – 131 p.
3. Marin-Duran, Gracia; Morgera, Elisa Environmental Integration in the EU's External Relations : Beyond Multilateral Dimensions / Hart, 2012. – 380 p.
4. Kaczorowska, Alina. European Union law / A. Kaczorowska. – London [etc.]: Routledge-Cavendish, 2008. – 964 p.